

งานปศุสัตว์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

งานปศุสัตว์ เป็นหน่วยงานร่วมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ มีภารกิจหลักในการศึกษาทดลอง วิจัย ด้านปศุสัตว์ที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่พรุ และสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม สาธิตการเลี้ยงสัตว์ การผลิตสัตว์ และการขยายผลสัตว์พันธุ์ดีสู่เกษตรกร เพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป

ภารกิจหลักของงานปศุสัตว์

ส่งเสริมการเลี้ยงแพะ

“...ให้เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ขยายพันธุ์แพะเพิ่มและให้ขยายพื้นที่ปลูกหญ้าด้วย เพื่อรองรับการขยายพันธุ์แพะ ที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคตด้วย...”

พระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ.๒๕๓๑

งานปศุสัตว์ ได้ดำเนินงานศึกษา ทดลอง วิจัย เกี่ยวกับการคัดเลือกพันธุ์แพะที่เหมาะสมมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ โดยศึกษารูปแบบและวิธีการเลี้ยงที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่จังหวัดนราธิวาส พบว่า พันธุ์แพะที่เหมาะสมคือ แพะพันธุ์พื้นเมือง พันธุ์ชาแนน พันธุ์เองโกลนุเบียน และพันธุ์บอร์

การเลี้ยงแพะ สามารถเลี้ยงได้หลายรูปแบบ เช่น **การเลี้ยงแบบขังคอกตลอดเวลา** เกษตรกรจะต้องดูแลสุขภาพอย่างใกล้ชิดและต้องตัดหญ้าให้แพะกิน **ระบบเลี้ยงแบบผูกล่าม** เหมาะกับเกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงแพะร่วมกับการทำนาหรือสวนปาล์ม มักจะเลี้ยงแพะผูกล่ามในตอนกลางวัน และขังคอกในตอน กลางคืน การเลี้ยงแบบนี้จะต้องให้หญ้าหรือพืชอาหารสัตว์เพิ่มเติมในตอนเย็นและควรจัดหาน้ำใส่ภาชนะให้แพะดื่มเป็นครั้งคราว และ**ระบบเลี้ยงแบบปล่อยแพะเล็ม** แพะจะได้กินหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์ที่ขึ้นตามธรรมชาติ ได้รับอาหารหลายชนิด ทำให้ได้โภชนาการตามความต้องการของร่างกาย และทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ

พันธุ์พื้นเมือง

พันธุ์ชาแนน

พันธุ์เองโกลนุเบียน

พันธุ์บอร์

ขั้นตอนการเลี้ยงแพะ

- **การเลี้ยงดูพ่อพันธุ์แพะ** นำแพะตัวผู้อายุ ๓ เดือน มาแยกเลี้ยงโดยให้ได้รับอาหารพลังงานสูง ทั้งหญ้าสดและอาหารข้น และได้ออกกำลังกายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง เริ่มให้พ่อพันธุ์แพะผสมพันธุ์ได้ เมื่ออายุครบ ๘ เดือน โดยไม่ควรให้พ่อพันธุ์ผสมพันธุ์แบบคุมฝูงกับแพะตัวเมียเกินกว่า ๒๐ ตัว ก่อนอายุครบ ๑ ปี

- **การเลี้ยงดูแม่พันธุ์แพะ** ควรเริ่มผสมพันธุ์เมื่ออายุครบ ๘ เดือน โดยแพะตัวเมียจะมีเวลาการเป็นสัดอยู่ ๓ วัน และจะเป็นสัดครั้งต่อไปห่างจากครั้งแรก ๒๑ วัน ในช่วงก่อนการผสมพันธุ์แพะตัวเมียควรได้รับอาหาร ทั้งหญ้าสดและอาหารข้น เพื่อเตรียมร่างกายให้พร้อมสำหรับการผสมพันธุ์

- **การดูแลลูกแพะ** หลังจากคลอดลูกแพะควรได้กินน้ำนมเหลืองของแม่แพะและปล่อยให้ลูกแพะอยู่กับแม่แพะ ๓-๕ วัน แล้วแยกลูกเอาไว้อีกคอก รีดนมจากแม่มาป้อนให้ลูกแพะทุกวัน การแยกแม่แพะและลูกแพะออกจากกัน จะช่วยให้แม่แพะมีร่างกายที่สมบูรณ์ และกลับมาเป็นสัดได้รวดเร็วขึ้น

เมื่อลูกแพะอายุ ๓ เดือน ให้ทำการคัดเลือกไว้เป็นพ่อ-แม่พันธุ์ต่อไปได้ภายหลังจากแพะหย่านม ให้มีการถ่ายพยาธิและฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากเท้าเปื่อย และควรฉีดวัคซีนสม่ำเสมอ

ส่งเสริมการปลูกพืชอาหารสัตว์

งานปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้นำผลการศึกษา ทดลอง วิจัย การปลูกพืชอาหารสัตว์ที่เหมาะสมในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดมาส่งเสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่ขยายผลของศูนย์ เพื่อเป็นแหล่งอาหารของโค กระบือ แกะ และแพะ ไม่ว่าจะเป็นหญ้าอะตราดัม หญ้าซิกแนลเลื้อย หญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑ และหญ้าปลัคคูลัม

ขั้นตอนการปลูกหญ้าอาหารสัตว์

- **เตรียมดิน** โดยต้องไถย่อยดินให้ละเอียดร่วนซุย เพื่อให้เหมาะกับการปักตัวของเมล็ดหญ้า ปรับปรุงดินด้วยหินปูนฝุ่น ๑.๕ ตัน/ไร่ หว่านทั่วแปลง เว้นไว้ ๒ สัปดาห์ ทำการปลูกหญ้าโดยวิธีการปลูกแตกต่างกันไปตามชนิดของหญ้าที่ต้องการปลูก ดังนี้

หญ้าอะตราดัม ปลูกด้วยเมล็ด ใช้เมล็ดพันธุ์ ๑.๕-๒ กก. หยอดเป็นแถว ระยะห่างระหว่างแถว ๕๐ ซม. และการปลูกด้วยท่อนพันธุ์ ใช้ระยะปลูก ๕๐x๕๐ ซม. หลุมละ ๒-๓ ท่อน

หญ้าซิกแนลเลื้อย ปลูกด้วยท่อนพันธุ์ ใช้ระยะปลูกระหว่างหลุม ๕๐x๕๐ ซม. ปลูกหลุมละ ๒-๓ ท่อน

หญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑ ปลูกด้วยท่อนพันธุ์ขนาด ๒ ข้อ ระยะห่างระหว่างต้น ๘๐ ซม. ระยะห่างระหว่างแถว ๑๒๐ ซม. ปลูกหลุมละ ๒ ท่อน

หญ้าปลัคคูลัม ปลูกด้วยเมล็ด ใช้เมล็ดพันธุ์ ๒ กก./ไร่ หยอดเป็นแถว ระยะห่างระหว่างแถว ๕๐ ซม. และปลูกด้วยท่อนพันธุ์ ใช้ระยะปลูกระหว่างหลุม ๕๐x๕๐ ซม. ปลูกหลุมละ ๒-๓ ท่อน

- **การใส่ปุ๋ย** ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๕๐ กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยคอก และหลังจากตัดหญ้าทุกครั้งใส่ปุ๋ยยูเรีย ๑๐ กก./ไร่

การส่งเสริมการเลี้ยงไก่เบตงพิกุลทอง

“...สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชดำริกับ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ให้ดำเนินการส่งเสริมการเลี้ยงปลาแก้ว ไก่เบตง เปิดเทศ เพื่อเสริมรายได้ให้แก่ประชาชนชายแดนภาคใต้...”

พระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๑

งานปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ นำไก่เบตงไปผสมพันธุ์กับไก่แดงสุราษฎร์จนได้ลักษณะไก่ที่เฉพาะ คือขนสีเหลืองทองเกือบจะทั้งตัว เพศผู้จะมีโครงสร้างใหญ่กว่าตัวเมีย ปีกที่สั้นไม่สามารถบินได้ มีอัตราการเจริญเติบโตดี สามารถเลี้ยงได้ในสภาพฟาร์มที่มีโรงเรือนขุนไก่ และการเลี้ยงผสมผสานกับอาชีพการทำสวน สวนยาง สวนปาล์ม หรือสวนผลไม้ได้ นอกจากนี้ได้สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ไก่เบตงพิกุลทอง โดยการจัดทำผลิตภัณฑ์เนื้อไก่เบตงสดแช่แข็ง และข้าวมันไก่เบตงพิกุลทอง โดยข้าวที่ใช้ในการทำข้าวมันคือข้าวหอมกระดังงา ซึ่งเป็นข้าวพื้นเมืองของจังหวัดนราธิวาส

การแปรรูปผลิตภัณฑ์เขากวางอ่อน

งานปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ร่วมกับคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นำเขากวางอ่อนไปสกัดทำเป็น “แคปซูลเขากวางอ่อน” เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่เขากวางอ่อน ซึ่งเขากวางอ่อน เป็นสมุนไพรธรรมชาติที่ได้รับการยอมรับมานาน ว่าช่วยควบคุมและสร้างความสมดุลพลังในร่างกายของมนุษย์ ทำให้การไหลเวียนของโลหิตดี ช่วยบำรุงรักษาไต ช่วยลดอาการอ่อนเพลีย ทำให้มีภูมิคุ้มกัน บำรุงระบบฮอร์โมนเพศให้สมดุล ทั้งนี้นงานปศุสัตว์ได้ทดสอบการเลี้ยงกวางพันธุ์ซาซึ่งเป็นกวางขนาดเล็กกลาง พบว่า สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของจังหวัดนราธิวาสได้ดี และสามารถนำเขากวางมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้ทั้ง แคปซูลเขากวางอ่อน และวอดก้าเขากวางอ่อน ซึ่งล้วนมีสรรพคุณในการบำรุงร่างกาย จัดจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ไข่พระราชทานในเขตพื้นที่ภาคใต้

“...ขอให้นำพันธุ์ไก่จากโครงการศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริ ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มาขยายพันธุ์ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เพื่อนำไปส่งเสริมและขยายผลให้แก่เกษตรกรที่สนใจต่อไป...”

พระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
วันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๑

งานปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ดำเนินโครงการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ไข่พระราชทาน ในพื้นที่ภาคใต้ ในปี ๒๕๖๒ โดยรับไข่ไก่จากศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริ ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดตาก ซึ่งเป็นสายพันธุ์ลูกผสมระหว่างพ่อพันธุ์โรดไอแลนด์เรด (Rhode Island Red) กับแม่พันธุ์บาร์พลิมัธร็อก (Barred Plymouth Rock) สามารถแยกเพศลูกไก่ได้ตั้งแต่อายุ ๑ วัน ด้วยสีขนที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เพศเมียขนสีน้ำตาล เพศผู้มีขนสีขาว โดยได้รับไข่ไก่จำนวน ๓๒๐ ฟอง นำมาฟักจนสามารถฟักเป็นตัวได้ ๒๔๖ ตัว ได้ไก่ตัวผู้ ๑๑๘ ตัว ตัวเมีย ๑๒๘ ตัว

